

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.V.20.491/2023/8.

A tanács tagjai: Dr. Suba Ildikó a tanács elnöke

Dr. Varga Edit előadó bíró

Dr. Gyarmathy Judit bíró

Dr. Orosz Árpád bíró

Dr. Tánczos Rita bíró

A felperes: felperes neve

(felperes címe)

A felperes képviselője:

felperes képviselőjének neve

(felperes képviselőjének címe,

ügyintéző: Dr. Kozma Gábor ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű alperes neve

(I. rendű alperes címe),

II. rendű alperes neve

(II. rendű alperes címe),

III. rendű alperes neve

(III. rendű alperes címe),

IV. rendű alperes neve

(IV. rendű alperes címe)

Az alperesek képviselője:

II-IV. rendű alperesek képviselőjének neve

(II-IV. rendű alperesek képviselőjének címe,

ügyintéző Dr. Bitá Judit ügyvéd)

A per tárgya: végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék

43.Pf. 636.022/2022/5.

Az elsőfokú bíróság és határozatának száma:

Budai Központi Kerületi Bíróság

6.P.XI.22.866/2020/68.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 43.Pf.636.022/2022/5. számú jogerős ítéletét a felülvizsgálattal érintett részében hatályában fenntartja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II-IV. rendű alpereseknek együttesen 409.000 (négy száz kilencezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget; az 1.241.500 (egymillió-kétszáznegyvenegyezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhére marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes valamint az I. rendű alperes az első, a III. és IV. rendű alperesek pedig a második házasságból származó gyermekei, míg a II. rendű alperes túlélő házastársa a 2017. december 7-én elhunyt örökhagyónak.

[2] A 2015. január 21-én kelt holográf végrendeletében az örökhagyó a perbeli ingatlana $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát, a tulajdonában álló gazdasági társaság 100% üzletrészt, valamint teljes ingó vagyonát – beleértve a gépkocsiját – a II. rendű alperesre, fennmaradó vagyonát pedig „törvényes örököseire” hagyta.

[3] A 2015. január 29-én készült holográf végrendelet szerint az örökhagyó a perbeli ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányada és a gazdasági társaságban lévő üzletrésze mellett az ingatlanban található ingóságait is a II. rendű alperesre hagyta, ingatlanvagyonára másik felét pedig a törvényes öröklés rendjén öröklő gyermekeinek juttatta.

[4] A 2017. január 13-i keltezésű allográf végrendeletében az örökhagyó a perbeli ingatlan egészét, további ingatlan – és minden ingó vagyonával, „egyéb örökségével együtt” a II. rendű alperesre hagyta, azzal, hogy végrendelete gyermekei kötelesrészeire való jogát nem érinti. A végrendelet utolsó bekezdése rögzítette, hogy végintézkedését az örökhagyó annak tanúi – név1 és név2 – együttes jelenlétében, akaratának megfelelően, mindennemű befolyástól mentesen, „jelenlétükkor” írta. A két oldalból álló végrendelet mindkét oldala a keltezést, az örökhagyó és a két tanú aláírását, utóbbiak személyi adatait és lakcímét is feltünteti.

[5] Az örökhagyó hagyatéka tárgyában eljáró közjegyző a hagyatéki eljárást a II. rendű alperes házastársi közös vagyon címén előterjesztett keresete jogerős elbírálásáig felfüggesztette.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] A felperes keresetében mindhárom végrendelet érvénytelenségének a megállapítását kérte, az allográf végrendelet tekintetében arra hivatkozva, hogy azt az örökhagyó nem a két tanú együttes jelenlétében írta alá, illetve jelenlétükben nem ismerte el az aláírást a sajátjának, a tanúk e minősége nem tűnik ki a végrendeletből [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7: 17. § (1) bekezdés b) pont].

[7] Az I. rendű alperes a keresetet nem vitatta, a további alperesek annak elutasítását kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével az allográf végrendelet érvénytelenségét megállapította, azt meghaladóan a keresetet elutasította. A keresetnek helyt adó ítéleti rendelkezését azzal indokolta, hogy nem volt bizonyítható: az örökhagyó a végrendeletet a két tanú együttes jelenlétében írta alá, illetve együttes jelenlétükben magáénak ismerte el a rajta lévő aláírást, a végrendeleti tanúk vallomásai ugyanis ellentmondásosak voltak.

[9] A felperes és a II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az allográf végrendeletre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést megváltoztatta és a keresetet ebben a részében is elutasította, egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Megváltoztató ítéleti rendelkezésének indokai között rámutatott, hogy a végrendeleti tanúk ellentmondásos vallomásai „egymást lényegében kioltották”, az okiratot azonban nem fosztották meg bizonyító erejétől. A bizonyítékok ily módon történő, együttes értékelése alapján pedig nem vonható le olyan következtetés, hogy az örökhagyó a végrendeletet nem a tanúk együttes jelenlétében írta alá, ezért a végrendelet a felperes által megjelölt okból nem érvénytelen.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] A jogerős ítélet ellen felülvizsgálattal élő felperes annak hatályon kívül helyezését és a keresetének helyt adó döntés hozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság, harmadlagosan pedig a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte, mert a bíróságok – álláspontja szerint – jogszabálysértő módon tekintették érvényesnek a végrendeleteket.

[11] Az allográf végrendelet tekintetében azt hangsúlyozta, hogy az anyagi jogi érvényesség nem cserélhető fel az eljárásjog által szabályozott bizonyító erővel. A végrendelet rendelkezésre bocsátásával a felperes nem bizonyítékot csatolt, hanem tényállítást tett, amelyre tanúbizonyítást indítványozott. A végrendeleti tanúk ellentétes vallomása alapján az allográf végrendelet anyagi jogi feltételei nem teljesültek, a tanúk aláírásának körülményeit ugyanis nem az okirat bizonyító ereje, hanem az anyagi jogi érvényesség körében kell vizsgálni. A kifejtettek alapján a másodfokú bíróság az ellentétes

tanúvallomásokat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 263. § (1) bekezdésének, valamint a Pp. 267. §-ának, a Pp. 268. § (1) és (2) bekezdésének és a Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértésével mérlegelte és helytelen jogi következtetést vont le: „összemosztá” a végrendelet anyagi jogi érvényességének feltételeit az okirat bizonyító erejének kérdésével. A per tárgyát képező allográf végrendelet nem felel meg a törvényi követelményeknek, a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontjának, azt ugyanis az örökhagyó nem a két tanú együttes jelenlétében írta alá, illetve előttük az aláírását nem ismerte el a sajátjának. A valóságban a végrendeletet – az okirat tartalmát letakarva – a II. rendű alperes vitte el külön - külön a tanúkhoz aláírásra. A Kúria Pfv.I.21.781/2014. számú ügyben hozott határozatára hivatkozott, amelyben eltérő tényállás mellett ugyan, de a jelen esetre is érvényesen azt fejtette ki a Kúria, hogy a felperes a végintézkedések alaki érvényességi kellékeit meghatározó anyagi jogi szabályokat jogszabályi és dogmatikai alapok nélkül kapcsolta össze a teljes bizonyító erejű magánokirat formai kellékeire vonatkozó eljárási szabályokkal. Hangsúlyozta: az örökhagyó nem egy teljes bizonyító erejű magánokiratban fejezi ki a végakaratát, hanem a Ptk.-ban meghatározott írásbeli magánvégrendelet formájában. Mivel a perbeli allográf végrendelet nem felel meg a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontjának, a végrendelet érvénytelen.

[12] A II-IV. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelme elsődlegesen a felülvizsgálati kérelem visszautasítására irányult, másodlagosan pedig, a holográf végrendeletek tekintetében a felülvizsgálat megtagadását és a jogerős ítélet hatályban tartását kérték.

[13] Az elsődleges kérelmüket a Pp. 413. § (1) bekezdés d) pontjába foglalt feltételek hiányára alapították, álláspontjuk szerint ugyanis a felperes felülvizsgálati kérelme nem határozott, illetve nem teljesíthető, a Kúria ugyanis megalapozott felülvizsgálati kérelem esetén sem hozhat valamennyi kereseti kérelemnek helyt adó döntést. A másodlagos és a harmadlagos felülvizsgálati kérelem álláspontjuk szerint a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak nem felel meg: a felperes nem indokolta, hogy milyen okból kéri az első-, illetve másodfokú ítéletek hatályon kívül helyezését. Álláspontjuk szerint az előbbieken alapján tartalmi hiányos felülvizsgálati kérelem visszautasításának van helye.

[14] Az allográf végrendeletet illetően érdemben arra hivatkoztak, hogy a másodfokú bíróság döntése a jogszabályoknak megfelel, ezért e tekintetben a jogerős ítélet hatályban tartását kérték. Álláspontjuk szerint nem értelmezhető, hogy e körben a felperes miért hivatkozik a Pp. 263. § (1) bekezdése, a Pp. 267. §-a, valamint a Pp. 268. § (1) és (2) bekezdése megsértésére, e jogszabályi rendelkezések ugyanis részben a bíróság jogait, részben a lehetséges bizonyítási eszközöket írják körül.

[15] A jogerős ítélet a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontját sem sérti, mert a másodfokú bíróság a bizonyítékokat okszerűen értékelte, mérlegelését kellően indokolta, a végrendeleti okirat bizonyító ereje ugyanis nem hagyható figyelmen kívül, a tanúk ellentmondásos vallomása pedig nem elég a kétséget kizáró bizonyításhoz. Hangsúlyozták: a végrendeletet tartalmazó okiratnak is van bizonyító ereje, ami teljes bizonyító erejű magánokirat esetében azt jelenti, hogy a nyilatkozó az abban foglalt jognyilatkozatot megtette. A perbeli végrendeleti okirat eszerint azt igazolja, hogy az örökhagyó azt a tanúk együttes jelenlétében írta, ily módon a végrendelet nem érvénytelen. Hangsúlyozták, hogy a másodfokú bíróság a végrendelet érvénytelenségét vagy érvényességét az anyagi jog

szabályainak megfelelően bírálta el, míg az anyagi jognak való megfelelés bizonyítottságáról – helyesen – az eljárásjogi rendelkezések alapján foglalt állást.

[16] Nézetük szerint a felperes megtévesztő módon hivatkozott a Pfv.I.21.781/2014. számú ügyben hozott kúriai határozatra, annak lényege ugyanis, hogy a végrendelet alaki érvényességét nem befolyásolja, ha az okirat esetleg nem teljes bizonyító erejű. A jelen perben ez az összefüggés eltérően jelenik meg: a végrendeletek nem azért érvényesek, mert teljes bizonyító erejű magánokirati formában készültek, hanem azért, mert megfelelnek az anyagi jogi szabályoknak.

[17] A Kúria a holográf végrendeletek tekintetében a felperes által előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet Pfv.V.20.491/2023/7. számú végzésével visszautasította.

A Kúria döntése és jogi indokai

[18] A felülvizsgálati kérelem az allográf végrendeletet érintően nem alapos.

[19] A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasítása folytán a felülvizsgálat tárgyát kizárólag az allográf végrendelet érvénytelenségével kapcsolatos jogerős ítéleti rendelkezés, az azzal szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelem képezte, e kérelem viszont megfelelt a Pp. 413. § (1) bekezdésébe foglalt feltételeknek, ezért azt a Kúria érdemben vizsgálta.

[20] A Pp. 406. § (1) bekezdése szerint felülvizsgálatnak az érdemi elbírálásra kiható anyagi vagy eljárási szabályok megsértése esetén van helye, a bizonyítékok felülmérlegelése azonban csak akkor kérhető, ha a jogerős ítélet alapjául szolgáló bírói mérlegelés nyilvánvalóan okszerűtlen volt. Nyilvánvalóan okszerűtlennek pedig akkor minősül a mérlegelési tevékenység, ha a bizonyítékok összevetéséből csak egyfajta következtetésre lehet jutni, a jogerős ítélet pedig ettől eltérő döntést tartalmaz (Pfv.II.21.265/2022/8.).

[21] Az adott esetben a felperes a másodfokú bíróság – álláspontja szerint – téves mérlegelését kifogásolta, amely az elsőfokú bíróság – számára kedvező – érdemi döntésének megváltoztatásához vezetett, nézete szerint a bizonyítékokat az elsőfokú bíróság mérlegelte helyesen.

[22] A Kúria a felperes felülvizsgálati érvelésével szemben rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság nem „mosta össze” a végrendelet anyagi jogi érvényességének feltételeit az eljárásjogi értelemben vett bizonyító erő kérdésével. Hangsúlyozza a Kúria, hogy az allográf végrendeletet tartalmazó okiratnak nem kell utalnia a tanúk együttes jelenlétére, ekként a tanúvallomások a végrendelet anyagi jogi, de nem okirati érvényességi kellékeire szolgálnak bizonyítékkul. Ilyen feltételek mellett a másodfokú bíróság helyesen mérlegelte az ellentétes tartalmú tanúvallomásokat és az allográf végrendeletet mint bizonyítási eszközt a felperest terhelő bizonyítási kötelezettség szempontjából akként, hogy azok együttesen nem voltak alkalmasak a felperes állításának bizonyítására. Az egyik tanú vallomása ugyanis

teljes egészében alátámasztotta az allográf végrendeletben foglaltakat, amely szerint az a két tanú együttes jelenlétében készült. Ilyen körülmények között a helyes mérlegelést a másodfokú bíróság végezte el, kizárva a végrendelet érvénytelenségét [Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pont].

[23] A kifejtettek alapján a jogerős ítélet alapjául szolgáló bírói mérlegelés nem volt nyilvánvalóan okszerűtlen, megfelelt a Pp. 279. §-ának, ezért – jogszabálysértés hiányában – a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[24] A felperes által hivatkozott további jogszabályhelyek – Pp. 263. § (1) bekezdés, Pp. 267. §, Pp. 268. § (1) és (2) bekezdés – a bizonyítás általános, elvi jellegű szabályait rögzítik, amelyek érvényesülését a konkrét eljárásban a Pp. 279. § (1) bekezdésén keresztül vizsgálta a Kúria, és a kifejtettek alapján azokat megtartottnak találta. Megjegyzi a Kúria, hogy e jogszabályi rendelkezésekkel kapcsolatos konkrét felülvizsgálati érvelést a felperes nem adott elő.

[25] A felperes felülvizsgálati kérelme nem volt eredményes, ezért a Kúria a Pp. 83. § (1) bekezdése értelmében kötelezte a II-IV. rendű alperesek jogi képviselőivel a felülvizsgálati eljárásban felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése szerint előterjesztett költségjegyzéknek megfelelően, a jogi képviselő által a tárgyaláson korrigált szempontok szerint meghatározott, a 4/A. § értelmében az általános forgalmi adóra is kiterjedő ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség viselésére, míg a költségmentességére figyelemmel le nem rótt, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése és az 50. § (1) bekezdése szerinti felülvizsgálati eljárási illeték a Pp. 102. § (6) bekezdése értelmében az állam terhén marad.

[26] Az ítélet elleni felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja kizárja.

Budapest, 2024. január 24.

Dr. Suba Ildikó s.k. a tanács elnöke, dr. Varga Edit s.k. előadó bíró, dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, dr. Orosz Árpád s.k. bíró, dr. Tanczos Rita s.k. bíró